

Avetinjski grad u Bosni ponovo ozivljava

Author: [Paul Hockenos](#)

Stotine bosanskih Muslimana proteranih iz Kozarca pre osam godina, vratilo se da ponovo podigne svoje srušene domove.

Dovikivanje radnika i ostri neujednaceni udarci njihovih cekica razbijaju zastrasujucu tisinu ovog, u korov zaraslog, avetinjskog grada. Dok cirkularne testere i mesalice za cement vredno rade, cuje se tek po koja rec.

Radnici su Muslimani povratnici - isti oni koji su iz ovog severoistocnog grada proterani u maju 1992, tokom jedne od prvih velikih akcija etnickog ciscenja u Bosni.

Tokom jednomesecnog masovnog terora, maskirani pripadnici paramilitarnih jedinica silovali su zene, a muskarce su ubijali ili zatvarali u logore u obliznjem rudniku gvozdja. Televizijske slike izgladnelih zatvorenika ogradjenih bodljikavom zicom zapanjile su gledaoce sirom sveta. Sam grad bio je poharan, svaka kuca potpuno opljackana i dinamitom dignuta u vazduh.

Danas se u Kozarac vratilo oko 900 izbeglica u kuce obnovljene iz fonda Evropske zajednice. "Ovo je nasa kuca. Nemamo kuda", rekao je Farudin Kapetanovic koji je, nakon sto je otpusten iz ozloglasenog logora Trnopolje, nedaleko odavde, preostale godine rata proveo u Svajcarskoj.

"Rat je završen i uskoro ce krenuti nabolje. Njihova (srpska) ocekivanja se nisu ostvarila", kratko je rekao, dok su mu lice prekrivali znoj i prasina. "Mi se vracamo."

Od potpisivanja Dejtonskog mirovnog ugovora 1995. godine, samo su se sporadicne grupice Muslimana i Hrvata vracale u Republiku Srpsku (RS). Ali ove godine broj povratnika se vec utrostrucio u poredjenju sa istim periodom prethodnih godina. Kancelarija Visokog predstavnika ocekuje da broj povratnika ove godine bude duplo veci u odnosu na proslu.

U Kozarcu je u toku rekonstrukcija 500 kuca koja ce EZ kostati preko 10 miliona dolara. Svake nedelje, podizu se tri ili cetiri nove kuce. Uslov za obnovu kuca je da se izbeglice iz Kozarca, od kojih vecina trenutno zivi u susednim gradovima pod kontrolom bosanskih Muslimana, obavezu da ce se vratiti i ziveti u svojim kucama. Njihovom repatrijacijom, kuce u kojima oni trenutno zive bice oslobodjene za druge povratnike. Projekti poput Kozarca su prvi korak u omogucavanju opsteg povratka, sto je cilj medjunarodne misije za odrzavanje mira u koju je ulozeno vise milijardi dolara.

Mada je Kozarac prica o uspehu, tesko se moze reci da se zivot ovde normalno odvija. Novopodignute kuce s crvenim krovovima upadljivo se isticu medju brdima krsa i unistenih domova od kojih se sastoje mnoge ulice. Unistenje Kozarca, koji je nekad bio napredan gradic sa 25.000 stanovnika, namerno je smisljeno tako da kasnije ljudi u njemu ne mogu da zive. Posle visegodisnjeg odlaganja, rukovodstvo bosanskih Srba napokon je nevoljno dalo odobrenje za povratak izbeglica.

"Sve je sada malo drugacije, ali je ipak dobro", rekla je Azra Kapetanovic, Farudinova rodjaka. "Morali smo da zapocnemo novi zivot, da pocnemo sve iz pocetka. Tesko je, zato sto niko u porodici ne radi." Ona i njena porodica zive od mesecne penzije njenog svekra koja iznosi 100 dolara.

Azrina sedmogodisnja cerka pohađa lokalnu skolu za decu bosanskih Muslimana. Obrzovanje je sada podeljeno po etnickim zajednicama. "Ovo je sada podeljeni grad", kaze ona. "Srbi imaju svoj deo, a mi

svoj."

Niz glavnu ulicu nailazimo na tri Srbina, od kojih je jedan lokalni sveštenik, kako odmaraju od oranja njive iza pravoslavne crkve. "Ne smetaju nam Muslimani", kaže Petar Tekić, Srbin, izbeglica iz Livna koje je pod kontrolom bosanskih Hrvata. "Ali, kad bih ja pokušao da se vratim kući, sigurno bi me zaklali", rekao je ponavljajući često korišćenu frazu među Srbima.

Za razliku od ostalih gradova u državi bosanskih Srba, u kojima je dolazilo do zlostavljanja Muslimana povratnika, Kozarac je u proteklih 10 meseci bio miran. Kada je pre dve godine započela obnova, gradilista su bombardovana i ubijena je jedna osoba. Stalni međunarodni pritisak i vidno prisustvo SFOR-a, izgleda da su zaplašili lokalne vlasti.

"Tri faktora su dovela do ovog uspeha", rekao je Milburn Line, međunarodni službenik koji radi na povratku izbeglica. "Prisustvo SFOR-a, investicije međunarodne zajednice i odlučnost stanovnika Kozarca."

Medjutim, strah i nepoverenje su i dalje prisutni i na usnama ljudi ostaje neizgovoreno pitanje: šta će se dogoditi kada međunarodna zajednica napusti Bosnu? "Ovi policajci su isti oni ljudi", kaže Farudin, "upravo isti oni koji su u ratu nosili vojne uniforme."

Agencija Ujedinjenih nacija odgovorna za preobuku bosanske policije namerava da u najskorijem roku, u lokalne jedinice uvede i muslimansku policiju. Medjutim, javila se samo nekolicina dobrovoljaca. Obuka regruta iz redova bosanskih Muslimana vrši se u Policijskoj akademiji u Banjaluci, u srpskoj državi, dok Srbi studiraju na akademiji u Sarajevu. Predstavnici Federacije i Republike Srpske nedavno su potpisali novi zakon, čime se otvara put ka stvaranju multietničkih policijskih snaga.

Cetiri i po godine od početka mirovnog procesa, čak i optimisti priznaju da je broj izbeglica povratnika tužno mali. U većini urbanih oblasti, povratak je uglavnom stopiran haotičnim zakonima o nekretninama i činjenicom da su u domovima predviđenim za povratnike još uvek raseljena lica. Kozarac je primer koji uliva nadu da se na zaceljivanju dubokih rana posleratne Bosne ipak, lagano i uz velike napore, kreće napred. Ali, mnogi se plaše da će, ako taj proces potraje, međunarodna zajednica izgubiti strpljenje pre nego što Bosna bude spremna da stane na svoje noge.

Pol Hokenos je redovni dopisnik IWPR.

Location: [Bosnia and Herzegovina](#)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/avetinjski-grad-u-bosni-ponovo-ozivljava>